

Rol VODIOM

Vereniging Veilig Ondernemen door Informatie op Maat (VODIOM) vertegenwoordigt het bedrijfsleven en is in 2020 opgericht door de Koninklijke Vereniging MKB-Nederland.¹ VODIOM beoogt een rol te vervullen als rechtspersoon die het Engelse frauderegistratiesysteem - op Nederlandse leest geschoeid - implementeert. De bij de Autoriteit Persoonsgegevens ingediende vergunningaanvraag voor een database van VODIOM is gebaseerd op het Engelse Cifas (Credit Industry Fraud Avoidance System).² Cifas is in het Verenigd Koninkrijk de grootste Serious Anti Fraud Organisation die met de overheid samenwerkt en waarvoor in vanaf 2007 solide wetgeving is gecreëerd via de Serious Crime Act 2007. Ook de Engelse AVG-wetgeving sluit hierop aan d.m.v. de Data Protection Act 2018.³

Essentie

Kernvraag voor de ronde tafel is wat VODIOM betreft: als we fraude in Nederland willen terugdringen, hoe krijgen we dit dan voor elkaar?

De vervolgvraag is:

- hoe kan het bedrijfsleven zichzelf organiseren met informatiedeling op maat en met het inrichten van barrièremodellen (preventie),
- waarbij ook de opsporingsinstanties met aangiftewaardige dossiers worden ondersteund (repressie).

Als we in Nederland écht stappen willen zetten om de criminaliteit terug te dringen, moeten overheid en bedrijfsleven het onderling eens zijn over de gezamenlijke weg daarnaartoe, met als eindresultaat effectieve en controleerbare samenwerking op het vlak van informatiedeling van strafrechtelijke (persoons-)gegevens. Dit dient in de ogen van VODIOM mogelijk te worden gemaakt door middel van:

- wetgeving op maat,
- uitgebalanceerde privacy-waarborgen in een register,
- waarbij het toezicht op deze samenwerking adequaat is geregeld.

Noodzaak informatiedeling

Een Engelse politiecommissaris heeft ondernemers ruim dertig jaar geleden erop aangesproken dat zij zelf een grote bijdrage kunnen leveren in het terugdringen van criminaliteit. Ondernemers organiseerden zich vervolgens via Cifas, waarbij de Engelse overheid hen met noodzakelijke wetgeving steunde. Nu we de resultaten kennen die Cifas al jaren achtereen boekt, zouden wetenschappelijk onderbouwde pilots die de effectiviteit van een dergelijk systeem aantonen niet eens nodig moeten zijn. Onze Tweede Kamer heeft reeds in 2019 met 125 stemmen vóór ingestemd met de motie Yesilgöz-Zegerius/Aartsen over het onderling uitwisselen van informatie tussen mkb'ers. Het informatiedelingsmodel zoals de Engelsen dat hanteren kan overigens ook een grote bijdrage leveren bij de aanpak van de ondermijningsproblematiek⁴. Daders verblijven in zowel binnen- als buitenland. De vanuit het buitenland opererende criminelen kunnen door onze politie alleen in samenwerking met andere landen worden opgespoord. Het is logisch dat de politie dit enorme criminaliteitsterrein niet alléén aankan. Vereniging VODIOM wil graag met dit initiatief de politie ondersteunen in de aanpak van deze vorm van criminaliteit. Naast de overheid zijn er talloze organisaties (publiek en privaat), gedrukte media, radio- en televisieprogramma's die al jaren niets anders doen dan waarschuwen, voorlichting geven en campagnes uitrollen. De politie waarschuwt tegenwoordig bijna iedere dag voor nieuwe vormen van cybercrime en fraude. Helaas redden we het niet met alleen waarschuwen en voorlichten. We lopen altijd achter de feiten aan: er zijn altijd eerst slachtoffers gevallen en/of er is eerst schade aangericht. Gelet op het voorgaande is van belang dat er een effectieve en structurele aanpak komt gericht op de aanpak van fraudeurs die steeds weer nieuwe 'verdienmodellen' kunnen ontwikkelen. Door middel van solide informatiedeling wordt fraudeurs de wind zoveel mogelijk uit de zeilen genomen. Het debat tussen de Tweede Kamer en de minister van Justitie en Veiligheid gaat al decennia over de politie die de wettelijke taak heeft om fraudeurs en andere criminelen op te sporen, zodat deze door het OM kunnen worden vervolgd. Opsporing en vervolging is altijd gericht op het straffen van daders. Het slachtoffer heeft bij een opsporing helaas amper baat, behalve dan dat een veroordeling recht doet aan zijn of haar geloof in Vrouwe Justitia en dat een gedupeerde zich kan voegen in een strafzaak. Als diens schade echter volgens de rechter niet klip en klaar is, geeft deze aan dat de vordering van de gedupeerde te ingewikkeld is om in een strafzaak af te kunnen doen en verwijst de strafrechter alsnog naar de civiele rechter.

¹ Vereniging VODIOM is op 15-10-2020 opgericht en op 2-11-2020 ingeschreven in het Handelsregister, KvK-nummer 80770932

² Zie de volgende links over Cifas: www.cifas.org.uk; <https://en.wikipedia.org/wiki/Cifas>

[Link jaarverslag 2020 Cifas](#): 577 Cifas member organisations recorded nearly 310,000 cases of fraudulent conduct on the National Fraud Database in 2020, with 82% of cases relating to identity fraud or misuse of facility. By sharing this data, Cifas members prevented fraud totalling £1.4bn

Principles of membership Cifas: <https://www.youtube.com/watch?v=OLtOCZXWpYg>

De voordelen van samenwerken om fraude te bestrijden: <https://www.youtube.com/watch?v=xZrtjO3xiCl>

NCA en samenwerking met Cifas: <https://www.youtube.com/watch?v=rkbDOqN8Co4>; [Cifas collaboration with law enforcement](#)

³ <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2007/27/contents>; <https://www.gov.uk/data-protection>

[Home Office: Data sharing for the prevention of fraud](#)

⁴ [Motie Yesilgoz-Van Aartsen](#) en [Motie Yesilgoz-Van Wijngaarden](#)

De gedupeerde moet vervolgens kosten maken om een civiele zaak te starten. Daar komt bij dat door de uiteindelijke plegers van fraude veelal katvangers zijn ingezet, waardoor er voor gedupeerden sowieso niets meer te halen valt. Bij onze beleidsmakers is uiteraard bekend dat er door criminaliteit miljarden aan schade door burgers en bedrijven wordt geleden. Daarnaast komen er nog de forse maatschappelijke kosten bij die verband houden met de opsporing, vervolging en de behandeling door de rechterlijke macht. Het is ook vanuit economisch perspectief zeer de moeite waard om met dit initiatief aan de slag te gaan. Het zou goed zijn als de politiek eens zou achterhalen hoeveel geld er door middel van preventie en slim ingerichte barrières voor de zichtbare economie kan worden uitgespaard. Een overzichtsplaatje is er niet. Preventie voorkomt ook dat er zowat iedere week een nieuwe variant van fraude opdoemt.

Werkwijze kennisdeling

In ons huidige wettelijk stelsel dient de Autoriteit Persoonsgegevens een vergunning af te geven voor het beheren van een private databank waarin strafrechtelijke persoonsgegevens worden beheerd en verwerkt. Het handelen van fraudeurs en andere soorten criminelen is per definitie gebaseerd op een verdienmodel dat zoveel mogelijk effect sorteert. Het bedrijfsleven wil al jaren haar steentje bijdragen aan het tegengaan van criminaliteit met zoveel mogelijk effectieve acties op preventie en het opwerpen van barrières tegen (het verdienmodel van) malafide actoren. Niet alleen om haar eigen belangen, maar ook die van haar klanten zo goed mogelijk te kunnen behartigen en om deze tegen kwaadwillenden te kunnen afschermen. Deze aanpak sluit ook geheel aan bij de wenselijkheid die ondernemers zien om zoveel mogelijk maatschappelijk te ondernemen. In 2019 is in opdracht van minister Grapperhaus een constructief rapport van het in privacy gespecialiseerde bureau Considerati verschenen dat de verschillen tussen het Engelse en het Nederlandse rechtssysteem uiteenzet en onder andere met aanbevelingen voor wetgeving komt.⁵ De Engelse privacytoezichthouder (ICO) evalueert periodiek het functioneren van Cifas.⁶ De kenmerken van dit systeem zijn kort samengevat de volgende:

- Alleen als er hard bewijs is van strafrechtelijk handelen en hiervan ook aangifte is gedaan, worden door deelnemende bedrijven (tot personen herleidbare) strafrechtelijke gegevens van daders geregistreerd.
- De database werkt op basis van een hit/no hit systeem. Bevraging kan alleen op basis van een specifieke aanvraag van een potentiële klant bij een deelnemer, dus bijvoorbeeld voor de levering van een product door een webshop, het verstrekken van een creditcard, het leveren van een telefoon plus een daarbij behorend abonnement.
- De potentiële klant gaat akkoord met de mededeling van de deelnemende organisatie dat het Cifas-systeem zal worden bevraagd, een soort BKR-check.
- Het systeem is transparant en controleerbaar. Eenieder die van mening is dat hij of zij ten onrechte in het systeem staat kan een eenvoudige procedure volgen om hiertegen bezwaar te maken. Indien nodig kan ook de financiële ombudsman hiertoe worden ingeroepen.

Samenwerking en rol overheid

Het feit dat de minister van Justitie en Veiligheid subsidie heeft verstrekt aan MKB-Nederland om met haar achterban - en vervolgens door middel van VODIOM - de noodzakelijke weg van de vergunningaanvraag bij de AP te bewandelen, zegt veel over de wil van het huidige, demissionaire kabinet. De AP voert het beleid dat een dergelijke vergunning alleen binnen één sector of werkgebied (bijvoorbeeld de financiële sector, een winkelcentrum of winkeliersvereniging) kan worden verstrekt en dat in beginsel alleen de politie met haar wettelijke takenpakket de regie kan voeren over databanken met daarin opgeslagen data van (naar individuen herleidbare) strafrechtelijke persoonsgegevens. De AP heeft de vergunningaanvraag van VODIOM onlangs afgewezen en aangegeven dat de wetgever aan zet is. Zoals iedereen weet, hebben overheid en bedrijfsleven elkaar hard nodig, in het bijzonder op het vlak van informatiedeling. Al jaren bestaat het Nationaal Platform Criminaliteitsbeheersing (NPC) onder voorzitterschap van de minister van Justitie en Veiligheid, dat in haar beleidsvoorstellen ook een hoofdstuk wijdt aan de noodzaak van informatiedeling. Nu nog echt doorpakken. Er wordt nog te veel gedacht, gehandeld en gedocumenteerd volgens het bekende, vaste stramien dat voorlichting en repressie de middelen zijn om criminelen tegen te werken, respectievelijk aan te pakken. Innovatief, preventief en gestructureerd plannen uitvoeren zien we tot nu toe op dit terrein - anders dan vanuit de tech-industrie en succesvolle pilots vanuit politie en OM - nog te weinig. Waarom niet een rechtspersoon vanuit de overheid opgericht die de private sector uitnodigt om deze 50/50 te besturen en te financieren, die de wetgever ondersteunt?

Tenslotte

Samenvattend, het bedrijfsleven wil, evenals zij dat nu doet op vele andere terreinen, graag haar maatschappelijke verantwoordelijkheid ten behoeve van het publieke, gerechtvaardigde belang nemen. Die verantwoordelijkheid hoeft naar de overtuiging van VODIOM niet alleen door de poortwachters met wettelijke taken (banken, notarissen, makelaars, accountants) te worden gedragen. Ook MKB-Nederland en vele bedrijven, koepels en brancheorganisaties, staan al jaren in de startblokken om concreet mee te kunnen bouwen aan een veiligere samenleving. VODIOM kan faciliterend zijn bij de implementatie van een en ander als de Nederlandse wetgever dat mogelijk maakt en de overheid participeert in haar bestuur en/of het toezichthoudend gremium. Op verzoek zijn uiteraard de statuten van VODIOM, DPIA, Deelnemersreglement Frauderegistratiesysteem, de vergunningaanvraag aan de AP, alsmede het afwijzingsbesluit van de AP ter inzage geven. Ook is een Factsheet met meer **achtergrondinformatie** beschikbaar.

⁵ https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2019Z11701&did=2019D24102

⁶ Zie ook m.b.t. informatiedeling en fraudepreventie het rapport van de Engelse privacytoezichthouder (ICO) in 2015: <https://ico.org.uk/media/action-weve-taken/audits-and-advisory-visits/1043719/ico-review-data-sharing-to-prevent-fraud.pdf>